

GAZİANTEP'İN ÇEVRE SORUNLARI & ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

26.03.2015

Gaziantep Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu

GİRİŞ

Çevre; insanların ve diğer canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı olarak etkileşim içinde buldukları fiziki, biyolojik, sosyal, ekonomik ve kültürel ortamdır.

Hızlı nüfus artışına bağlı olarak insanların ihtiyaçlarının çeşitlenmesi; beslenme, enerji, çarpık kentleşme, sağlıksız sanayileşme, azalan ve tükenen canlı türler, artan kirlilik, ormanların ve meraların yok olmasına bağlı olarak iklim değişiklikleri başlıca çevre sorunlarını oluşturmaktadır.

İlimizin karşı karşıya kaldığı bu çevresel baskılar hava kalitesi, su kaynakları, atık yönetimi, toprak erozyonu ve doğanın tahrip edilmesi yanı sıra gürültü ve görüntü kirliliği gibi bir dizi çevresel sorununu beraberinde getirmektedir. Bilinçsiz ve hızlı tüketim sonucunda karşı karşıya kaldığımız iklim değişikliği ve yarattığı olumsuz sonuçlar sınır tanımaksızın dünyanın hemen her yerinde yaşayan insanları etkilemektedir. Sağlıklı bir yaşamın ancak çevre değerleriyle uyum halinde mümkün olduğu gerçeğinden hareketle, başta insan yerleşimi, diğer canlıların varlığı, yeşil alanlar, toprak, hava ve su gibi temel yaşam unsurlarının korunması giderek daha önem kazanmaktadır.

Gelecek nesillere daha yaşanabilir bir dünya bırakmak için, bu olumsuzluklarla mücadele etmek ve çözümler üretmek adına tutarlı, kişilikli, uzun vadeli ve sürdürülebilir bir yaklaşım izlenmelidir. Farkındalık yaratma ve karar organlarına öneriler sunma misyonuna sahip olan Çevre Çalışma Grubu, doğal kaynakları akılcı ve yeterli kullanan, yenilenebilir enerjiye önem veren ve sürdürülebilir bir tüketim ve yaşam tarzı anlayışına sahip bir toplumun oluşmasını arzulamaktadır.

Toplumun her kesiminden ve her yaştan kişilerin çevrenin korunması konusunda evde, işte, okulda ve yaşamın her alanında az ya da çok yapabileceği bir katkı mutlaka vardır. Şimdiki ve gelecek nesillerin temiz havaya, yaşanabilir ve dengeli bir iklim sistemine sahip olabilmeleri, sağlıklı ve temiz su kullanabilmeleri, topraktan bol ve bereketli ürün alabilmeleri için, toplumun ve karar mercilerinin sorumluluklarını bilmeleri, çevreyi (havayı, suyu, toprağı ve iklimi) korumaları gerekmektedir.

Gaziantep Kent Konseyi Çevre Çalışma Grubu yukarıda belirtilen görüş ve önerileri dikkate alarak ortak bir çevre bilinciyle Gaziantep'in bir marka şehir olduğu gerçeğinden yola çıkarak çevresel farkındalığın artmasını hedeflemekte, sürdürülebilir enerji, iklim ve su politikalarının destekçisi olacağını bildirmektedir.

GAZİANTEP'E GENEL BAKIŞ

Gaziantep, ülkemizin sürdürülebilir kalkınma sürecinde ekonomik ve sosyal gelişme dinamiklerini içinde barındıran Ortadoğu ve batı arasında ekonomik entegrasyonu sağlayan ve aynı zamanda kültürel köprü görevi gören önemli bir ildir. Çin'den başlayıp Avrupa'ya kadar uzanan, tüccarların, bilgelerin, fikirlerin, dinlerin ve kültürlerin yolu olan dünyaca ünlü 2000 yıllık İpek Yolu'nun üzerinde kurulmuş ve yükselmiş olması, İpek Yolu'nun Anadolu'ya açılan kapısı konumunda olan Gaziantep'in karakteristik özellikleri olan üretkenlik ve ticari kabiliyetin temellerini oluşturmuştur. Coğrafi yönden GAP'ın giriş kapısı, sanayisi ve ticari hacmi ile GAP'ın merkezi olan Gaziantep, ekonomik yönden çevresindeki birçok ili etkisi altında tutarken son yıllarda turizm alanında da ciddi yatırımlar yapmaktadır. Gerçekleştirdiği üretim ve ihracat hacmi ile ülkemiz ekonomisine yön veren illerin başında gelmektedir.

NÜFUS

Dünyanın üzerinde insan yaşayan en eski yerleşim merkezi olan Gaziantep, bugün nüfusu ekonomik yapısı, turizm potansiyeli ve büyükşehir statüsü ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinin en büyük, Türkiye'nin ise 6. büyük kentidir. 1927 yılı nüfussayımında 214.499 olan il nüfusu geçen 87 yıl içerisinde %879 oranında artış göstermiştir. Bu artış oranı aynı dönem için Türkiye genelinde % 570 olmuştur. İlimizin nüfusu 1.889.466 dır. Nüfus yoğunluğu olarak ifade edilen "bir km²'ye düşen kişi sayısı", Türkiye genelinde 101 kişi iken, Gaziantep 277 kişi olarak nüfus yoğunluğu en fazla olan iller arasında ilk üç sırada yer almaktadır. Gaziantep uzun yıllar dikkate alındığında Türkiye nüfus artış hızının çok üzerinde bir nüfus artışı göstermiştir. Bunun sebebi aşırı derecede göç almasıdır. Suriyeli misafirlerimiz ile bu sayı daha da artmış durumdadır.

İLİN COĞRAFİ DURUMU

Akdeniz Bölgesi ile Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin birleşme noktasında yer alan ilimiz 36°28' ve 38° 01' doğu boylamları ile 36° 38' ve 37° 32' kuzey enlemleri arasında bulunmaktadır. Büyük bölümü Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin batı kesiminde, bir bölümü de Akdeniz bölgesinin doğusunda yer alan Gaziantep topraklarını Akdeniz'den ayıran Amanos (Nur) Dağları batıda Osmaniye'yle, Fırat Irmağı da doğuda ilin Şanlıurfa'yla arasında ki doğal sınırını çizer. İlimizin doğusunda Şanlıurfa, batısında Osmaniye ve Hatay, kuzeyinde Kahramanmaraş, güneyinde Suriye, kuzeydoğusunda Adıyaman ve güneybatısında Kilis illeri bulunmaktadır. İlimiz 6887 km²'lik alanıyla Türkiye topraklarının yaklaşık olarak %1'lik bölümünü kapsamaktadır.

Genelde dalgalı ve engebeli bir arazi yapısına sahiptir. İl merkezinin denizden yüksekliği 850 metredir. Yüzey alanının yaklaşık % 52' sini dağlar, % 27' sini ise ovalar kaplamaktadır. Güneydoğu Torosların uzantıları olan Sof dağlarının bulunduğu ilde ayrıca Dülükbaba, Sam, Ganibaba ve Sarıkaya Dağları da yer almaktadır. İslahiye, Barak, Araban, Yavuzeli ve Oğuzeli ilin önemli ovalarını oluşturmaktadır.

Karasu, Araban ovasından geçip batıdan Fırat'a katılır. Sof Dağında kaynaklanan Bozatl (Merzimen) Deresi ise Yavuzeli'nin güneyinden geçip Fırat'a karışır. İl ve Türkiye sınırlarından çıkmadan Fırat'a karışan son önemli akarsu Nizip Çayıdır. Sof Dağından doğan Alleben Deresi ve İslahiye'nin kuzeyindeki Karagöl'den çıkan Karaçay ve Gaziantep platosunun güneybatısından kaynaklanan Balık Suyu diğer önemli akarsulardır.

Gaziantep'te çok sayıda pınar bulunmasına karşın hiç doğal göl bulunmamaktadır. Bu yüzden şehrin birçok yerine yapay göller ve barajlar inşa edilmiştir. Gaziantep'ten geçen Alleben Deresi iki merkez ilçeyi (Şahinbey-Şehitkamil) birbirinden ayırır.

İl merkezinin yakınında hiç doğal orman bulunmaz. Bu yüzden il çevresinde kızılçam ağaçlarından oluşan yapay ormanlar oluşturulmuştur. (Dülükbaa ve Burç Ormanlıkları).

İLİN İKLİM DURUMU

Konumu sebebiyle Gaziantep'te Akdeniz İklimi ve Karasal iklimin bir karışımı görülmektedir. İlin güney kesimleri Akdeniz ikliminin etkisinde olmakla beraber, genel olarak yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise soğuk ve yağışlıdır. Hava özellikle Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında çok sıcaktır. Aralık, Ocak ve Şubat aylarında ise çok soğuktur.

Gaziantep'te ölçülen en yüksek sıcaklık 44°C, en düşük sıcaklık ise -17,5 °C'dir. İlde yağış en çok kış ve ilkbahar aylarında görülür. Haziran- Eylül arasında Gaziantep, en az yağışı alır. En çok yağışı ise Aralık-Şubat arasında alır. Mevsim değişirken gündüz ve gece arasında çok büyük bir sıcaklık farkı vardır.

Denize kıyısı olmaması sebebiyle kentte nem oranı çok düşüktür. Bu yüzden hava çok sert değildir.

SANAYİ

Gaziantep Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinin tüm ürünlerinin işlendiği, iç ve dış pazara sunulduğu bir sanayi ve ticaret merkezidir. İlimiz sanayi ve ticarete yurt genelinde 5. Sırada olup Türkiye'nin en büyük sanayi sitesine sahiptir.

Beş Organize Sanayi Bölgesi, birçok sanayi alanları, küçük sanayi siteleri, serbest bölgesi, jeopolitik konumu ve liman kentlerine yakınlığı ile Türkiye sanayisi ve ticaretinde çok önemli bir noktadadır.

Gaziantep'teki en önemli sanayi dalları pamuk ve akrilik iplik, halı, un, irmik, makarna, gıda maddeleri, bitkisel yağ, plastik, deterjan üretimi ve deri üretimidir.

ÇEVRE SORUNLARININ ÖNLENMESİ İÇİN YAPILMASI GEREKENLER

ÇEVRE BİLİNCİNİN OLUŞTURULMASI

- Gelecek nesillerin iyi bir çevre eğitimi ile yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
- Çevre bilincinin yaygınlaştırılması için, Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından okulöncesi eğitim kurumları başta olmak üzere, örgün ve yaygın eğitimin tüm aşamalarında çevre eğitim ve öğretimine yer verilmeli ve çevre bilincini geliştirecek şekilde planlanmalıdır.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, çevre bilincinin geliştirilmesi için devlet adamları, bilim insanları, sanatçılar ve kanaat önderlerinin katılımı ile yazılı ve görsel basın yolu ile kamuoyunda çevre bilincini sürekli gündemde tutmalıdır.
- Sanayi kenti olan ilimizin üniversitelerinde çevre mühendisliği ile ilgili ihtisas programları açılmalı, çevre uygulama ve araştırma merkezleri kurulmalıdır.
- Yerel yönetimlerin faaliyetlerine halkın etkin bir şekilde katılımı sağlanmalıdır.
- Sivil toplum kuruluşları ile kamu kuruluşları ortak çalışmalar yürütmelidir.
- Çevrenin ve doğal hayatın korunmasına ilişkin gerekli araştırma ve planlamalar yapılarak ilimizin çevre politikası belirlenmelidir.
- Üniversitelerde, kamuda ve özel sektörde teknoloji geliştirme amaçlı araştırma-geliştirme çalışmalarına ağırlık verilmelidir.
- Yerel medyada Gaziantep'in çevre sorunlarına yer verilmelidir.
- Vatandaşlarımız çevre koruma, enerji tasarrufu ve çevre kirliliği konusunda bilinçlendirilmelidir.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çevre ile ilgili teknolojik öğrenme merkezleri kurularak, burada eğitim amaçlı videolar, bilgisayar yazılımı ve CD'ler içeren öğretim materyalleri halkın erişimine sunulmalıdır.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından iş dünyasının sürdürülebilir iklim, çevre ve enerji konularında bilgilendirilmesi için sektördeki meslek kuruluşlarıyla ortaklaşa geliştirilecek standart ve güncel eğitim programları oluşturulmalıdır.
- İpek Yolu Kalkınma Ajansından İlimizin çevre sorunlarının çözümünde kullanılmak üzere proje desteği sağlanmalıdır.
- Halkevlerinde annelerin eğitilmesi sonrasında çevre gönüllüsü sertifikası verilerek teşvik çalışmaları yapılmalıdır.
- Özel sektörün sosyal sorumluluk projeleri kapsamında çevre eğitimi vermeleri teşvik edilmelidir.

HAVA KİRLİLİĞİNİN ÖNLENMESİ

Planlama

- Şehrin yerleşim planlamasında, hava sirkülasyonunu sağlayacak boşluk alanlar oluşturulmalıdır.
- Rüzgârın şehir içinde akışını engelleyecek yapılaşma düzenine engel olunmalıdır.
- Meteoroloji Genel Müdürlüğünden alınacak detaylı veriler doğrultusunda hakim rüzgarlar planlamada dikkate alınmalıdır.
- Sanayi tesisleri ile yerleşim alanları arasında belirli mesafe bırakacak imar düzenlemeleri yapılmalıdır.
- Sanayi alanlarının yer seçiminde, yerleşim alanlarının en az etkileneceği alanların belirlenmesi sağlanmalıdır.
- Kent içindeki sanayi tesisi ve imalathanelerin kent yerleşimi dışına taşınması için altyapı çalışmaları yapılmalıdır.
- Yeni ruhsat alacak binalara doğalgaz kullanma mecburiyeti getirilmesi sağlanmalıdır.
- Km² başına düşen nüfus yoğunluğunu azaltmak için imara yeni yerleşim yerlerinin açılması sağlanmalıdır. (Mevcut yerleşim yerleri dışında uydu kentler tasarlanmalı.)
- Şehir merkezlerindeki yoğun trafiğin çevre yollara aktarılması sağlanmalıdır.

Yakıt Kullanımı

- Isınmada kaliteli yakıtların kullanılması sağlanmalıdır.
- Sosyal yardımlaşma tarafından dağıtılan kömürlerin ilimizde hava kirliliği esas alınarak daha kaliteli olmasına dikkat edilmelidir.
- Kalorifer kazanlarının tekniğe uygun yakılması ve kazan bakımı işlerinde çalışacaklar için 'Yetkili Kalorifer Ateşçi Kursları' düzenlenmesine yönelik çalışmalar arttırılmalıdır.
- İşyerleri kamu kurum ve kuruluşları ve konutlarda ateşçi/kaloriferci belgesi olmayan kaloriferci çalıştırılmamalıdır.
- Gece ve gündüz 15°C'nin üzerinde olduğu günlerde kalorifer ve sobalar yakılmamalıdır.
- Kalorifer ve sobaların; işyerlerinde, bina iç ortam sıcaklığı 18°C, konutlarda ise 20°C den yüksek olmayacak şekilde yakılmalıdır.
- Tüketicilerin, kömürlerini izin belgeli firmalardan almaları sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimler tarafından ısınma amaçlı fosil yakıt kullanımı minimum seviyeye düşürülüp alternatif temiz yakıtların kullanılması için kararlar alınmalıdır.

Ulaşım

- Bireysel araçlar yerine toplu taşıma araçlarının kullanımı yaygınlaştırılmalı, şehir içinde en yoğun ulaşım akımının olduğu güzergâhlar için en verimli toplu taşıma araçları tercih edilmelidir.
- Konforlu, hızlı olan raylı ve elektrikli toplu taşıma araçları geliştirilmeli ve kullanılmalıdır.
- Araçların bakımları zamanında yapılmalıdır.
- Şehir içinde, kent sakinlerinin güvenli bir şekilde kullanabileceği bisiklet yolları oluşturulmalıdır.
- Araçların egzozlarından kaynaklanan emisyonların önlenmesi için Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü ile İl Emniyet Müdürlüğü tarafından koordinasyon içerisinde denetimler yapılmalıdır.
- Araç muayene istasyonları denetim altında tutulmalı gerekli şartları sağlamayan araçlar İl Emniyet Müdürlüğüne bildirilmelidir.

Ölçüm Ve İzleme

- Şehrin belirli bölgelerinde hava kalitesi ölçme istasyonları kurularak daha doğru sonuçlar halkın bilgisine sunulmalıdır. (Gazikent- İbrahimli – Karataş – OSB).
- Belediyelerde hava kalitesi izleme şube müdürlükleri kurulmalıdır.
- Sanayi kaynaklı hava kirliliği için Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğü tarafından denetimler yapılarak önleyici tedbirler alınmalıdır.
- Fırınlardan kaynaklanan emisyonların azaltılması için uygun yakıt kullanmaları sağlanarak bacalara filtre takılması sağlanmalıdır.

SU KİRLİLİĞİNİN ÖNLENMESİ

- İhtisas Organize Sanayi Bölgeleri oluşturulmalı ve teşvik edilmelidir.
- Ekolojik endüstri sanayi bölgeleri kurulmalıdır.
- İçme suyu kayıplarının tespiti yapılmalı ve en aza indirilmelidir.
- Yer altı su kaynakları korunarak kontrol altına alınmalı ve alternatif su kaynakları belirlenmelidir.
- İşletmelere arıtma tesisleri şart koşulmalı ve denetlenmelidir.
- Temel işlevi olması nedeni ile öncelikle altyapı, daha sonrada kentsel yapılaşma planlanmalı ve gerçekleştirilmelidir.
- Samözü Deresi - Nizip Çayı boyunca dere yatağı temizlenerek rehabilite edilmelidir.
- İlçelerimizde evsel veya endüstriyel arıtma tesisi gereken yerlerin tespiti yapılarak arıtma tesisleri yatırımları yapılmalıdır. (Atıl durumda olan tesislerin çalıştırılmaları sağlanmalıdır.).
- Gaziantep Organize Sanayi Bölgesinden kaynaklanan atık suların arıtılması için işletilen mevcut tesisin kapasitesi arttırılmalıdır.

- Samözü deresinden Nizip çayına kadar olan kırsal bölgede faaliyet gösteren fabrika ve işletmelerin atık sularının mutlaka arıtılmaları sağlanmalı, bu işletmelerin atık sularını arıtmadan dereye deşarjı önlenmelidir.
- Samözü deresi - Nizip çayı boyunca yer alan köylerin fosseptik sorunları çözümlenerek bu suların dereye deşarjı önlenmelidir.
- Samözü deresi - Nizip çayı güzergâhı boyunca ve Hancağız barajı rezervuarındaki suların yöre çiftçileri tarafından sulama amaçlı kullanılması önlenmelidir.
- Evsel atık suların arıtılmadan alıcı ortama verilmesi önlenmelidir.
- Atıksu kanalları ile yağmur suyu kanalları mutlaka ayrılmalıdır.
- Alleben deresi dere ıslahı çalışmalarına hız verilerek dereye deşarj yapan işletmeler kontrol altına alınmalıdır.
- İlimizde bulunan göletler koruma altına alınmalı ve göletlere yakın yerleşim yerlerinden kaynaklanan atıksuların arıtılmadan deşarjına izin verilmemelidir.
- Yeraltı sularının korunması çerçevesinde kuyu sularının kullanımının azaltılması hususunda araştırma yapılarak ilgili kurumların harekete geçirilmesi sağlanmalıdır.
- Refüjlerde yapılan peyzaj çalışmalarında su israfının önlenmesi hususunda çalışmaların yapılması sağlanmalıdır.

KATI ATIKLARDAN KAYNAKLANAN ÇEVRE KİRLİLİĞİNİN ÖNLENMESİ

- Evsel katı atıkların zamanında toplanması sağlanmalıdır.
- İlçelerimizde çöp toplama hizmetlerinin daha sağlıklı yapılması transfer istasyonları kurularak Büyükşehir Belediyesi bertaraf tesisine ulaştırılmalıdır.
- Düzensiz çöp depolama alanları rehabilite edilmelidir.
- Çöp araçlarının gece zaman diliminde çalıştırılması sağlanmalıdır.
- Vatandaşlarımızın çöp toplama saatlerine uymaları için gerekli bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Çöp depolama teknolojisinden vazgeçilerek yakma teknolojisi ile enerji sağlayan modern teknolojilere geçilmelidir.
- Atıklar için geri dönüşüm projeleri ve teknolojileri tercih edilmelidir.
- Organize Sanayi Bölgesinde fabrikalardan kaynaklanan tehlikesiz sanayi atıklarının geri kazanımı / bertarafı lisanslı firmalar tarafından yapılmalıdır.
- Organize Sanayi Bölgesi atıksu arıtma tesisinden oluşan arıtma çamurlarının bertarafı için tesis yatırımları acilen yapılmalıdır.
- Organize Sanayi Bölgesinde fabrikalardan kaynaklanan tehlikeli sanayi atıklarının geri kazanımı / bertarafı lisanslı firmalar tarafından yapılmalıdır. Bölgeye hitap edebilecek yakma tesisi vb. yatırımlar için çalışmalara hız verilmelidir.
- Sanayide çevre dostu teknolojiler tercih edilmelidir.

GERİ DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI

- Belediyeler, asli görevleri arasında bulunan geri dönüştürülebilir atıkların toplanması ve değerlendirilmesi konusundaki sorumluluklarını yerine getirmeye başlamalıdır.
- Şahinbey Belediyesi sınırları içerisinde oluşacak ambalaj atıklarının kaynağında toplama ve ayırma çalışmaları için tesis yatırımları yapılmalıdır. (Şehitkâmil Belediyesi MÖP Tesisi örneği gibi).
- Ambalaj atıklarını toplayan sokak toplayıcıları belediyeler tarafından toplama sistemine dahil edilmeli ve daha sağlıklı şartlarda çalışmaları sağlanmalıdır.
- Geri kazanılabilir atıkların toplatılarak geri dönüşümü sağlanmalıdır.
- Ömrünü tamamlamış lastiklerin geri kazanımı veya bertarafı için gerekli tesis yatırımları yapılmalıdır.
- Bitkisel atık yağların kanalizasyon sistemine dökülmesini önlemek için direkt kaynağında (konut, lokanta, otel vb.) toplama çalışmalarına başlanmalıdır.
- Belediyeler tarafından atık kabul merkezleri kurulmalıdır.

YEŞİL ALANLARIN ARTIRILMASI

- Özellikle hava kirliliğinin yoğun olduğu bölgelerde ağaçlandırma yapılarak yeşil alanların artırılması sağlanmalıdır.
- Park bahçe sulamalarında su tüketimi düşünülerek alternatif sulama metotları tercih edilmeli ve suya az ihtiyaç duyan bitkilerin yetiştirilmesi sağlanmalıdır.
- Yeşil alan çalışmalarında (peyzaj çalışmalarında) suyu bünyesinde muhafaza edecek toprak türlerine göre bitkilerin seçilmesi sağlanmalıdır.
- Kentsel dönüşüm alanlarında yeşil alanlara daha çok yer verilmelidir.
- Yeni oluşturulacak ağaçlandırma alanlarında geniş yapraklı (meşe ağacı) ağaç türlerinin seçilmesine özen gösterilmelidir.

Erozyonun Önlenmesi

- İlimizde mevcut olan ve ağaçlandırılması gereken göletlerin etrafının ağaçlandırılması sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimler kişi başına düşen yeşil alan miktarının çoğaltılması için çalışmalar yaparak bu alanların korunması sağlamalıdır.
- Orman ve Su İşleri Bakanlığı ve STK'lar, küresel iklim değişikliği ile mücadelede en önemli araçlardan birisi olan orman alanlarını oluşturmak için ağaçlandırma çalışmalarını hızlandırmalıdır.
- Çevre yollarının etrafının ağaçlar ile çevrilmesi sağlanmalıdır.
- İlimizde orman vasfı yitirmiş alanlarının özel erozyon kontrolü ile birlikte ağaçlandırılması sağlanmalıdır.

Doğal Çevrenin Korunması (Orman, Mera, Biyolojik Çeşitlilik)

- Arazi kullanım planları yapılmalı ve uygulamalar bu plan doğrultusunda yapılmalıdır.
- Yanlış arazi kullanımının önüne geçilmeli ve verimli tarım arazilerinin tarım dışında kullanılmamasına özen gösterilmelidir. Tarım arazilerinde konaklama tesisleri, konutlar, sanayi alanları kurulmamalıdır.
- İlimizin toprak kirliliği haritası çıkarılmalı ve bu doğrultuda gerekli iyileştirme çalışmaları yapılmalıdır.
- Sanayi ya da evsel atıklarla tarım alanları kirlenmemeli ve gerekli denetimler yapılmalıdır.
- İlimizde yanlış tarım tekniklerinin uygulanmasının önüne geçilmelidir. Uygulamalar mühendis denetiminde tekniğe uygun olarak yapılmalıdır.
- Fırat nehri havzasının korunması amacıyla ilimiz sınırları içerisinde yer alan kum ve çakıl ocakları denetlenmelidir. (Vakumlama metodu ile çalışan ocakların çalışmalarına son verilmelidir.)
- Yerleşim alanı ve çevresinde bulunan taş ocaklarının çevreye olan olumsuz etkileri dikkate alınmalı ve bu alanların kapatılarak doğaya yeniden kazandırılması çalışmalarına başlanmalıdır.
- İlimizde ender bulunan çayır ve mera alanlarının ıslahlarının yapılarak korunması sağlanmalıdır.
- Ekolojik karakteri bozulan sulak alanların restorasyonu ve rehabilitasyonu için eylem planları geliştirilmedi.

GÜRÜLTÜ KİRLİLİĞİ

- Çevre yolların yapımı sırasında gürültü önleyici ses perdeleri tasarlanarak yerleşim yerlerine olan etkileri gözden geçirilmelidir.
- Şehrin stratejik gürültü haritası oluşturularak ve bu doğrultuda gürültü önleyici eylem planları yapılmalıdır.
- Konut alanı içerisinde bulunan parklarda kafe ve kafeterya gibi yerlerde açık alanda müzik yayını yapılmasına izin verilmemelidir.
- Trafik gürültüsünün önüne geçilebilmesi amacıyla özellikle yeni kent yerleşiminde de yollarla binalar arasındaki mesafeler geniş tutulmalı ve binalarda ses yalıtımına özen gösterilmelidir.
- Şehir içerisinde gürültüye neden olan tesis ve işletmelerin hassas kullanım alanları olan konut alanlarının dışına çıkarılmaları sağlanmalıdır.
- Trafikte ses yükseltici teçhizat kullanarak gürültü çıkaran araçların denetimlerinin yapılması sağlanmalıdır.

KENTSEL DÖNÜŞÜM UYGULAMALARI

- Plansız alanlar yerine planlı şehir alanları oluşturulmalıdır.
- Çarpık kentleşmenin önüne geçilmelidir.
- Kentsel dönüşüm bölgelerinde yoğunluk artırılmamalı ve ilave altyapı sorunu yaratılmamalıdır.
- Kentsel dönüşüm yapılan yerlerde topoğrafyaya göre gerekirse yer değişikliği yapılmalıdır.
- Kentsel dönüşüm fırsat olarak bilinmeli ve bu kapsamda siyah ve gri suların (evsel atıksular ve yağmur suları) ayrılması için projeler tasarlanmalıdır.
- Yeni yerleşim birimlerinde mümkün ise merkezi ısıtma sistemleri kurulmalı ve enerji tasarrufu için bina yalıtımlarına özen gösterilmelidir.
- Kentsel dönüşüm ile birlikte oluşacak Hafriyat Toprağı, İnşaat ve Yıkıntı Atıklarının geri kazanımı yapılmalıdır.
- Kentsel gelişimin sağlanabilmesi önce altyapının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi sağlanmalıdır.
- Yeni yapılaşmalar oluşturulurken tarihsel dokunun olduğu meskûn alanlar korunmalıdır.
- Yeni yerleşim alanları için zemin etütleri yapılmalıdır.

GÖRÜNTÜ KİRLİLİĞİ

- Görüntü kirliliği oluşturan duvar ve yapılardaki eksik boyalar tamamlanmalıdır.
- Uydu antenlerinin binaların arka cephe çatılarına monte edilmeli, balkon, ön, yan ve arka duvarlarına monte edilmemelidir.
- Çatılarda estetik olarak yapı bütünlüğünü olumsuz etkileyen, uydu antenleri, reklam, tabela ve panoları, klima, aydınlatma ekipmanları ile çatı rengi ve kullanılacak kaplama malzemeleri ile ilgili kıstaslar getirilmelidir.
- Peyzaj düzenlemeleri, öncelikle yayaların, engellilerin ulaşımını ve araçların sürüş güvenliğini tehlikeye atmayacak ve görüntü kirliliğini önleyecek şekilde gerçekleştirilmelidir.
- Görsel ulaşımı engellemeyecek reklam panoları, yönlendirme levhaları, bina giriş ve saçakları, tanıtıcı tabelalar ve bunların sabitleneceği aparatların büyüklükleri, konum, renk, şekil, boyutları ve yazı biçimleri gibi kriterler belirlenmelidir.
- Şehir içi ana arterler ile şehrin giriş-çıkış yol kenarlarında ışıklı reklam ve tanıtım tabelaları, totemler ve benzeri uygulamaların görsel ulaşımı engellemeyecek ve sürüş güvenliğini tehlikeye düşürmeyecek şekilde düzenlenmelidir.
- Altyapı tesislerinin belirli bir pilot alandan başlanarak galeri içerisine alınması çalışmalarına başlanmalıdır. (elektrik, su, telefon vb.)
- Kentin, Kent Bilgi Sistemi oluşturulmalıdır. Kentimizin alt ve üst yapısının tüm bilgilerinin yer aldığı sistem ile elektrik, su, telefon, doğal gaz vb. yapı elemanlarının hangi noktadan ve hangi kottan geçtiği bilgisayar ortamına taşınmalıdır.

YENİLENEBİLİR ENERJİ KAYNAKLARININ KULLANIMI

- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından yeni ve yenilenebilir enerjilerin kullanımının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalı, güneş ve rüzgâr enerjisi gibi yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımı teşvik edilerek çevre kirliliğinin ve sera gazı salımlarının azaltılmasına katkıda bulunulmalıdır.
- Sanayi, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı tarafından, enerji tüketimi düşük yeni teknolojiler özendirilmelidir.
- Enerji tasarrufu sağlayıcı politika ve zorunlu uygulamalar yürürlüğe konulmalıdır.
- Gaziantep'in enerji envanteri çıkarılarak sanayi kenti olan ilimizin yenilenebilir enerji kaynaklarından yararlanabilmesi için yatırımlar yapılmalıdır.
- Konutlarda tüketilen enerjinin % 80'i ısınmaya harcanmaktadır. Yeni yapılmakta olan binalarda yalıtım zorunlu hale getirilmelidir.
- Elektrikte kayıp ve kaçak oranını azaltacak yatırımlar ve düzenlemeler yapılarak önlemler hızla alınmalıdır.
- Güneşi fazla alan ilimizde güneş kolektörlerinin tüm binalarda kullanımının zorunlu hale getirilmesi ve desteklenmesi ile binaların sıcak su ihtiyacının önemli bir bölümü güneş enerjisi ile karşılanmalıdır.
- Güneş enerjisi potansiyelinin tam olarak değerlendirilebilmesi için, ilgili tüm kesimlerin (kamu, üniversite, meslek odaları vb.) temsilcilerinin katılımıyla Güneş Enerjisi Strateji Planı hazırlanmalı ve desteklenmelidir.
- Rüzgâr enerjisi potansiyelinin tamamından yararlanılması amacıyla teknik ve ekonomik sorunları, çözümleri ve yol haritalarını ortaya koyan Rüzgâr Enerjisi Planı hazırlanmalıdır.
- Rüzgâr enerjisi ile ilgili konularının detaylı bir şekilde incelendiği (ölçüm, fizibilite hazırlama, kanat ve türbin testleri vb.) standartlara uygun bir rüzgâr enerjisi laboratuvarı kamu sektöründe kurulmalıdır. Rüzgâr enerjisi bu laboratuvarla birlikte kamu tarafından sahipli bir hale getirilmelidir.

DENETİMLERİN YAPILMASI

- Etkin bir çevre denetim sistemi geliştirilerek yerelde kurumlar arasında koordinasyon sağlanmalıdır.
- İlçe belediyelerin bünyesinde Çevre Şube Müdürlükleri kurulup gerekli denetimler yapılmalıdır.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığının taşra teşkilatı olan Çevre ve Şehircilik İl Müdürlüğünün daha etkin çalıştırılması sağlanmalıdır.
- Yerel yönetimlerin asli görevleri çevre sorunlarının çözümlenmesi olmalıdır.
- Yerel Yönetimler Çevre Sorunlarını etkin bir şekilde çözüme kavuşturabilmeleri için konusunda uzman Çevre Mühendisleri ve Teknik personel istihdamı sağlamalıdır.
- Çevre - Enerji konularında yasa ve yönetmeliklerin düzenlenmesi, geliştirilmesi ve var olan yasa ve yönetmeliklerin uygulanması sağlanmalıdır.